

Dôvodová správa

Všeobecná časť

Dňom 1. januára 2019 nadobúda účinnosť zákon č. 308/2018 Z. z. o Národnom jadrovom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Národnom jadrovom fonde“).

Účelom činnosti Národného jadrového fondu je sústreďovať a spravovať finančné prostriedky podľa § 10 zákona o Národnom jadrovom fonde určené na záverečnú časť mierového využívania jadrovej energie v dostatočnom množstve a transparentným a nediskriminačným spôsobom poskytovať tieto prostriedky na úhradu oprávnených nákladov vynaložených na účely zákona, za podmienok ustanovených zákonom o Národnom jadrovom fonde a v súlade so záväzkami Slovenskej republiky vyplývajúcimi zo Spoločného dohovoru o bezpečnosti nakladania s vyhoretým palivom a o bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom, ako aj v súlade s vnútroštátnou politikou a vnútroštátnym programom na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.

Tvorba zdrojov Národného jadrového fondu vychádza zo základného princípu, že náklady spojené s likvidáciou jadrových zariadení, so spracovaním, úpravou, skladovaním a ukladaním rádioaktívnych odpadov a so skladovaním a ukladaním vyhoreného jadrového paliva má znášať držiteľ povolenia na uvádzanie do prevádzky a prevádzku jadrového zariadenia, pri ktorého uvádzaní do prevádzky a prevádzke vzniká vyhoreté jadrové palivo a rádioaktívne odpady. Táto požiadavka je zakotvená v znení zmluvy o EUROATOM-e a je premietnutá aj do textu Smernice 2011/70/Euratom.

V praxi sa preto predchádzajúcim zákonom č. 238/2006 Z. z. zaviedli ako hlavný zdroj príjmov Národného jadrového fondu povinné príspevky od prevádzkovateľov jadrových elektrární, odvodené jednak od veľkosti inštalovaného elektrického výkonu jadrového zariadenia (fixná časť povinného príspevku) a jednak od výšky predajnej ceny a množstva elektriny vyrobenej v jadrovom zariadení (variabilná časť povinného príspevku). Tým bola výška povinných príspevkov závislá od predajnej ceny a vyrobeného množstva elektrickej energie.

Prijatím zákona o Národnom jadrovom fonde sa povinnosť odvádzať finančné prostriedky do Národného jadrového fondu vzťahuje aj na prevádzkovateľov iných jadrových zariadení ako jadrových elektrární. Dôvodom je skutočnosť, že aj tieto jadrové zariadenia sa budú musieť po skončení svojej prevádzky vyradiť z prevádzky a vzniknuté odpady bude nutné spracovať a uložiť. Touto zmenou sa vyššie uvedená zásada „znečisťovateľ platí“ zovšeobecňuje a zavádza sa jednotnosť a systematickosť vo financovaní všetkých činností záverečnej časti mierového využívania jadrovej energie. V praxi sa toto nové ustanovenie v Slovenskej republike týka viacerých jadrových zariadení určených na spracovanie, úpravu, skladovanie alebo ukládanie rádioaktívnych odpadov a skladovanie vyhoreného jadrového paliva, ktoré sú prevádzkované v lokalitách Jaslovské Bohunice a Mochovce. Pre tento typ odvodu sa zavádza nový pojem „povinné platby“ a spôsob výpočtu ich výšky vychádza najmä z bilancie očakávaných budúcich nákladov a plánovanej doby prevádzky daného jadrového zariadenia.

V záujme zvýšenia transparentnosti, ako aj expertízy pri určovaní výšky povinných príspevkov a platieb, vznikla akútna potreba zaviesť nezávislé pravidlá, podľa ktorých sa má určovať výška týchto povinných príspevkov a povinných platieb. Navrhuje sa, aby výšku

povinných príspevkov a povinných platieb navrhovala rada správcov Národného jadrového fondu v spolupráci s prevádzkovateľmi jadrových zariadení podľa osobitných pravidiel. V súlade s týmito pravidlami sa ich výška má určovať podľa medzinárodne aplikovateľných pravidiel, na základe údajov od prevádzkovateľov, technicko-ekonomických analýz a samozrejme v súlade s vnútroštátnou politikou a vnútroštátnym programom na nakladanie s vyhoretým jadrovým odpadom a rádioaktívnymi odpadmi. Konečný návrh výšky povinných príspevkov a povinných platieb predloží jadrový fond ministerstvu, ktoré ho po prerokovaní predloží vláde na schválenie. Samotné výšky jednotlivých povinných príspevkov a povinných platieb určí vláda svojím nariadením. Zároveň sa zabezpečí, aby výška povinných príspevkov nebola naviazaná na aktuálnu trhovú cenu elektriny a aby obsahovala iba fixnú časť, vypočítanú samostatne pre každé jadrové zariadenie, vychádzajúc najmä z očakávaných budúcich nákladov a obdobia prevádzky daného jadrového zariadenia. Upresňuje sa, že povinnosť hradiť povinné príspevky a povinné platby do Národného jadrového fondu zanikne dňom odstavenia príslušného jadrového zariadenia na účely jeho vyradovania.

Navrhovaný spôsob stanovovania výšky príspevkov ekonomickým výpočtom, ako bilancia očakávaných sumárnych budúcich nákladov a plánovaného počtu rokov prevádzky daného jadrového zariadenia, umožňuje spolu so započítaním ostatných okrajových podmienok a predpokladov určiť výšku ročného povinného príspevku a je objektívnejší a dlhodobovo udržateľnejší v porovnaní s doterajším spôsobom stanovenia povinných príspevkov. Zákon o Národnom jadrovom fonde zavádza povinnosť prehodnotiť výšku povinných príspevkov a povinných platieb pri zmene východiskových predpokladov výpočtu.

Podľa § 5 ods. 2 zákona o Národnom jadrovom fonde rada správcov vypracúva v spolupráci s právnickou osobou podľa osobitného predpisu a držiteľmi súhlasu alebo povolenia vydaného úradom návrh výšky a podrobnosti o spôsobe výberu a platenia povinného príspevku a povinnej platby podľa § 10 ods. 4 a návrh na úpravu výšky a podrobností o spôsobe výberu a platenia povinného príspevku a povinnej platby vždy po schválení aktualizovaného vnútroštátneho programu a pri zmene technických, ekonomických alebo právnych podmienok zohľadnených pri určení výšky povinného príspevku alebo povinnej platby podľa § 10 ods. 4, alebo na žiadosť držiteľa povolenia na prevádzku jadrového zariadenia a predkladá ho ministerstvu na prerokovanie.

Podľa § 10 ods. 4 sa výška povinného príspevku a povinnej platby určí prostredníctvom výpočtu samostatne pre každé jadrové zariadenie, vychádzajúc najmä z celkových nákladov na záverečnú časť mierového využívania jadrovej energie v jadrovom zariadení, počtu rokov akumulácie všetkých finančných prostriedkov na podúcte alebo analytickom účte jadrového zariadenia, ich zhodnocovania a pôsobenia makroekonomických faktorov počas jednotlivých fáz životného cyklu jadrového zariadenia. Tieto princípy pre výpočet povinných príspevkov a povinných platieb sú implementované do postupu popísaného v dokumente „Metodika stanovenia povinných príspevkov za reaktorové jadrové zariadenia a povinných platieb za nereaktorové jadrové zariadenia do NJF“, v ktorom je popísaný výpočet a vstupné parametre pre každé jadrové zariadenie.

Metodika je spracovaná v členení na kapitoly popisujúce základný princíp pre výpočet povinných príspevkov a povinných platieb, vstupné parametre výpočtu a demonštráciu metódy výpočtu na základe príkladov konkrétnych výpočtov povinných príspevkov pre jadrovú elektrárňu V2 a jadrovú elektrárňu Mochovce 1,2, ako aj výpočtov povinných platieb pre nereaktorové jadrové zariadenia. V závere dokumentu sú zosumarizované konkrétne hodnoty výpočtu povinných príspevkov a povinných platieb pre rok 2019. Architektúra výpočtového prostriedku je založená na komplexnej výpočtovej matici, ktorá je v horizontálnom smere organizovaná podľa jednotlivých rokov životného cyklu daného jadrového zariadenia a vo vertikálnom smere je matica organizovaná podľa vstupných údajov,

medzivýsledkov a údajov výsledkov výpočtu. Matica obsahuje nezávislé časti pre každé jadrové zariadenie a pozostáva z nasledovných základných segmentov:

- segment vstupných parametrov,
- výpočtový segment,
- segment výstupných údajov.

Hlavné vstupné údaje predstavujú údaje o predpokladaných nákladoch na vyradenie jadrového zariadenia vrátane nakladania s rádioaktívnymi odpadmi, nákladoch na hlbinné úložisko, nákladoch na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom z reaktorových jadrových zariadení a údaje o predpokladaných príjmoch vrátane výnosov z vkladov jadrového fondu. Popri tom sú súčasťou segmentu vstupných parametrov tiež ďalšie technické alebo ekonomické a obchodné údaje týkajúce sa daného jadrového zariadenia, ako aj okrajové podmienky výpočtu, ktoré predstavujú všeobecné makroekonomické údaje alebo údaje špecifické pre konkrétny prípad a to:

- a) stav na účte k termínu začiatku výpočtu,
- b) rok začiatku a rok ukončenia výpočtu,
- c) rok začiatku vyradovania jadrového zariadenia,
- d) miera inflácie,
- e) cenová hladina roku, ku ktorému sú stanovené náklady položky,
- f) úroková sadzba,
- g) daňová sadzba z úrokov,
- h) stanovenie percentuálneho podielu nákladov na hlbinné úložisko pre jednotlivé jadrové zariadenia.

Základným výstupom výpočtu podľa metodiky sú optimalizované údaje o príspevkoch a platbách do Národného jadrového fondu rozložené v čase po jednotlivých rokoch od daného hodnotiaceho roku až do začiatku vyradovania daného jadrového zariadenia, t. j. po začiatok prvej etapy čerpania prostriedkov pre projekty vyradovania alebo projektov záverečnej časti mierového využívania jadrovej energie.

Výpočtové stanovovanie povinných príspevkov, resp. povinných platieb, v danom roku je organizované osobitne pre každý hodnotiaci rok, kde sa uplatnia okrajové podmienky pre daný rok vo väzbe na predošlé roky akumulovania príspevkov/platieb a požadovaný časový vývoj prostriedkov až do bodu ukončenia akumulácie prostriedkov v jadrovom fonde pre dané jadrové zariadenie.

Dokument „Metodika stanovovania povinných príspevkov za reaktorové jadrové zariadenia a povinných platieb za nereaktorové jadrové zariadenia do NJF“ je dostupný na webovom sídle Národného jadrového fondu.

Predložený návrh nariadenia vlády SR má pozitívny aj negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy a negatívny vplyv na podnikateľské prostredie. Návrh nariadenia vlády SR nemá vplyv na životné prostredie a informatizáciu spoločnosti, nemá sociálne vplyvy, ani vplyvy na služby verejnej správy pre občana.

Návrh nariadenia je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Osobitná časť

K § 1

Ustanovuje sa výška povinného príspevku na rok 2019 v eurách samostatne pre jadrovú elektrárňu Jaslovské Bohunice V2 a pre jadrovú elektrárňu Mochovce 1, 2. Číselné hodnoty pre výšky povinných príspevkov pre rok 2019 sú prevzaté z dokumentu „Metodika stanovenia povinných príspevkov za reaktorové jadrové zariadenia a povinných platieb za nereaktorové jadrové zariadenia do NJF“. Vzhľadom na metodiku stanovenia povinných príspevkov je možné tieto číselné hodnoty uplatniť aj v ďalších rokoch 2020 až 2022, teda do obdobia vydania aktualizovaného vnútroštátneho programu pre nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, ktorého súčasťou bude i aktualizovaná metodika stanovenia povinných príspevkov a povinných platieb a v nej obsiahnuté aktualizované vstupné parametre i číselné hodnoty povinných príspevkov pre obdobie rokov 2023 až 2028.

K § 2

Ustanovuje sa, že výška ročnej povinnej platby na roky 2019 až 2022 bude pozostávať z dvoch zložiek a to zo zložky „vlastná povinná platba“ a zo zložky „platba z kumulačného fondu“, pričom obidve tieto zložky sú podmnožinou pojmu „povinná platba“ podľa § 10 ods. 4 zákona o Národnom jadrovom fonde.

Platba z kumulačného fondu, sa navrhuje za účelom postupného prevedenia finančných prostriedkov, ktoré boli do roku 2018 naakumulované v systéme hospodárenia spoločnosti JAVYS, a. s. (Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a. s.) podľa § 20 zákona č. 541/2004 Z. z. v internom kumulačnom fonde ako účelové prostriedky určené na vyrad'ovanie nereaktorových jadrových zariadení. Platby z kumulačného fondu sú termínovo vymedzené na obdobie rokov 2019 až 2022, pričom sa predpokladá, že v roku 2022 už bude výška finančných prostriedkov z kumulačného fondu pre povinnú platbu nulová.

Výška ročnej povinnej platby a výška jej jednotlivých zložiek v rokoch 2019 až 2022, a teda vlastnej povinnej platby a platby z kumulačného fondu, sa ustanovuje v eurách samostatne pre nasledovné nereaktorové jadrové zariadenia:

1. Technológie na spracovanie a úpravu rádioaktívnych odpadov.
2. Medzisklad vyhoretého jadrového paliva v lokalite Jaslovské Bohunice.
3. Finálne spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov v lokalite Mochovce.
4. Integrovaný sklad rádioaktívnych odpadov v lokalite Jaslovské Bohunice.
5. Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov v lokalite Mochovce.

Súčet výšky vlastnej povinnej platby a platby z kumulačného fondu pre jednotlivé nereaktorové zariadenia na rok 2019 sa zhoduje s hodnotami uvedenými v dokumente „Metodika stanovenia povinných príspevkov za reaktorové jadrové zariadenia a povinných platieb za nereaktorové jadrové zariadenia do NJF“. Vzhľadom na metodiku stanovenia povinných platieb je možné tieto číselné hodnoty uplatniť aj v ďalších rokoch 2020 až 2022, teda do obdobia vydania aktualizovaného vnútroštátneho programu pre nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, ktorého súčasťou bude i aktualizovaná metodika stanovenia povinných príspevkov a povinných platieb a v nej obsiahnuté aktualizované vstupné parametre i číselné hodnoty povinných platieb pre obdobie rokov 2023 až 2028.

Ročná povinná platba od roku 2023 (vrátane) už ďalej nepozostáva z viacerých zložiek.

K § 3

Ustanovuje sa spôsob platenia povinných príspevkov a povinných platieb na účet jadrového fondu v Štátnej pokladnici raz ročne. Termín splatnosti, kedy musia byť povinné príspevky a povinné platby pripísané na účte jadrového fondu v Štátnej pokladnici, je 1. december príslušného kalendárneho roka.

K § 4

V prechodných ustanoveniach sa ustanovuje, že povinné príspevky za obdobie do konca štvrtého štvrťroka 2018 sú uhradené držiteľom povolenia na prevádzku jadrového zariadenia na výrobu elektriny podľa doterajšieho nariadenia vlády SR (nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 312/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe výberu a platenia povinného príspevku na Národný jadrový fond na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 145/2012 Z. z.).

V prípade zaplatenia štvrťročných povinných príspevkov za obdobie časti roka 2019 podľa doterajšieho nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 312/2007 Z. z., sa uhradená suma započíta ako čiastková platba do celkovej výšky ročného povinného príspevku uvedeného v § 1.

K § 5

Zrušuje sa staršie nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 312/2007 Z. z.

K § 6

Účinnosť nariadenia vlády Slovenskej republiky sa navrhuje na 1. februára 2019.